

Hovoríme o rodine XV. – O úlohách detí
Spytovanie svedomia pre rodinu: Rady pre muža
Rady pre ženu
V rodinnej škole – XV. kapitola
- Učme deti láske
Spytovanie svedomia pre rodinu: Rady pre chlapca
Rady pre dievča
Báseň – Žijú ešte skvosty

XV. Hovoríme o rodine,

teraz o deťoch. Apoštolské povzbudenie O rodinnom spoločenstve vo svojom 26. bode, vymenúva najprv ich nároky, až potom povinnosti. Aj my tak urobíme.

Prvý nárok, ktorý vyslovuje Cirkev v Božom mene za dieťa, je nárok na starostlivosť rodičov, na starostlivosť o jeho život, živobytie a zdravie. Tento nárok má dieťa už pred svojím narodením. A má ho voči obidvom rodičom.

Kvôli tomu má matka v tehotenstve rozmýšľať, ktorú prácu vynechať, ktorého jedla alebo nápoja sa zriecť a aký liek v prípade prechodnej choroby použiť.

Od otca sa zas čaká, že bude k jeho matke ohľaduplný, nedovolí svoju manželku ani duševne ani fyzicky preťažovať a hneď sa jej postará o pomoc, ktorú život a zdravie ich dieťaťa vyžaduje v tomto prvom štádiu jeho vývoja.

Po narodení sa dieťa hlási s ďalším svojím nárokom. Vyslovuje ho rečou, ktorej je schopné. Vyslovuje ho plačom. Je to nárok na citovú výchovu, na pozornosť, ktoré mu matka prejavuje tým, že ho privinie, pohladí, usmeje sa mu alebo i prihovorí.

Dieťa má pritom príjemný pocit, ktorý si spája s matkou. Dôležité je, aby sa do tohto vzťahu zavčasu dostal aj otec. Tento ďalší nárok dieťaťa sa splňa takto: Matka mu chytí rúčku a hladí si ňou tvár. Tým spája jeho cit so svojou osobou a vytvára príjemný vzťah. Ale môže hladiť aj otcovu tvár a tak privádzať dieťa k hlbšiemu citovému vzťahu aj k nemu. Cez matku a otca sa takto budujú citové vzťahy dieťaťa aj k iným osobám - poznamenáva Fügnerová, - ba aj k veciam. Ďalší svoj nárok vyjadruje dieťa nekonečným radom zvedavých, často radostne prekvapivých, no niekedy i unavujúcich otázok: Čo je to? Načo je to? Prečo? Kde? Kedy?

Tento jeho nárok poznať osoby, veci a ich vzťahy, vyžaduje veľkú trpezlivosť od rodičov, ale aj veľkú pripravenosť. Najmä v náboženskej oblasti. Takéto otázky dávajú totiž rodičom príležitosť oboznamovať dieťa so Stvoriteľom a Udržiavateľom

všetkého a vzbudzovať v ňom voči Bohu vzťah vďačnosti a stále nového obdivu.

Súčasne vzniká v dieťati nárok na výchovu vôle. No ono je ešte prislabé, aby samo seba prinútilo vzdať sa toho, čo mu je príjemné a robiť to, čo mu je užitočné. Potrebuje pomoc rodičov, ich povzbudenie alebo rozkaz, v prípade neúčinnosti primeraný trest.

A tu sa od nárokov dieťaťa dostávame k jeho jedinej povinnosti, k povinnosti vedome a dobrovoľne podriaďovať - pre svoje osobné, ale i spoločné dobro - svoju vôľu prániam rodičov, a tým aj Božím prániam.

Svätý Pavol sa im v tejto súvislosti v liste Kolosanom takto prihovára: „Vy deti, poslúchajte svojich rodičov vo všetkom, lebo tak sa to páči Pánovi“ (3, 20).

Nehovorí: „Deti, poslúchajte rodičov, ak majú pravdu...“. Jednoducho žiada poslušnosť vo všetkom. To znamená bezpodmienečnú poslušnosť na slovo. Aj rodičia sú len ľudia a preto robia chyby. Okrem toho väčšina z nich má deti, keď sú ešte mladí a neskúsení.

Je isté, že niečo také, ako je poslušnosť dieťaťa, nesmie závisieť od toho, či sú rozhodnutia rodičov v danej situácii úplne správne a dokonalé. Dieťa nenesie zodpovednosť za to, či zvažuje a hodnotí rozhodnutia rodičov a poslúcha len tie, ktoré uzná za spravodlivé a odmieta tie, čo nie sú správne. Zodpovednosť za rozhodnutia spočíva na rodičoch. Dieťa zodpovedá len za to, či je poslušné. O tom, akí majú byť tu rodičia jednotní, ako nemajú pri rozkazoch zasahovať jeden druhému do kompetencie, sme už hovorili.

A čo, ak rodičia rozkážu dieťaťu niečo hriešneho?

Ak je dieťa už väčšie a vie, že svojou poslušnosťou voči rodičom stáva sa neposlušným voči Bohu, má sa zastaviť. To by už nebola poslušnosť v Pánovi, akú žiada Svätý Duch v liste Efezanom (6, 11).

Poslušnosť, ako jediná úloha dieťaťa, prostredníctvom ktorej spĺňa všetky ostatné svoje úlohy, nebýva preň vždy ľahká. Rodičia

majú na to prihliadať a pomáhať mu. Najprv tým, že svoje rozkazy prispôbia jeho možnostiam a jeho silám. Nedávajú ich naraz toľko, že by si ich dieťa ani nezapamätalo. Ak nesplní rozkazy preto, že sú premrštené, trest, ktorý zato dostáva, je nespravodlivý.

Rozkaz rodičov má byť ďalej jasný, konkrétny. Buď dobrý...! Správaj sa slušne...! To znie veľmi neurčito. Rodič musí najprv sám vedieť, čo žiadať, a ako žiadať, aby ho dieťa porozumelo. Z toho istého dôvodu mu nedáva rozkazy, keď je zaujaté hrou alebo sporom. Najprv ho stíši, obráti jeho pozornosť na seba, až potom hovorí.

Rozkaz má byť láskavý a pokojný. Dieťa musí poslúchnuť preto, že si to rodič praje, nie preto, že je nahnevaný a hrozí mu bitka. Rodičia majú vyžadovať poslušnosť na slovo, no po splnení rozkazu môžu dieťaťu kvôli formovaniu jeho svedomia vysvetliť, prečo rozkaz dali.

Okrem poslušnosti, ktorú dieťa splňa vedome a dobrovoľne, má v rodine ešte aj iné úlohy, o ktorých ani nevie. Premieňa napríklad muža na otca a ženu na matku. Nijaké úvahy a kázne o láske, nijaké povzbudzovania a dohovárание nie sú schopné tak rýchlo a dôsledne vyhnúť z dvoch mladých ľudí sebeckosť a splodit' v nich obetavú lásku, ako prosebne vystreté ruky ich dieťaťa.

Ďalšou úlohou, ktorú dieťa splňa bez toho, aby o tom vedelo, je úloha nadstavovať vlastným rodičom zrkadlo, ukazovať im ako v praxi vyzerajú po nich zdedené chyby, ktorých sa majú zbavovať, ale i dobré vlastnosti, ktoré majú ďalej rozvíjať. A ešte na niečo sú deti v rodine.

Cez maličkých Pán najzrozumiteľnejšie ukazuje ich rodičom, akí majú byť. Ak nebudete ako deti - hovorí im - nevojdete do nebeského kráľovstva. Ak nebudete takí jednoduchí, nevinní, takí dôveriví voči nebeskému Otcovi, ako sú oni voči vám, netešte sa na odmenu.

Záver tejto úvahy necháme urobiť synode. V 26. bode svojho dokumentu hovorí takto: „Za týchto podmienok i deti, tým, že

budú môcť rásť v múdrosti, v obľube u Boha i u ľudí, stanú sa cenným prínosom pri budovaní rodinného spoločenstva a veľkou pomocou pri posväcovaní samých rodičov.“

SPYTOVANIE SVEDOMIA PRE RODINU

Rady pre muža:

- ❖ Zostať doma, keď mám chuť zájsť si medzi kamarátov.
- ❖ Odrhnúť sa od novín a pomôcť žene.
- ❖ Počúvať deti, keď rozprávajú o škole.
- ❖ Odbremeniť ženu v niektorých starostiach.
- ❖ Vyhnúť sa mlčaním sporu.
- ❖ Pamätať na narodeniny a sviatky manželky a detí.
- ❖ Pochváliť polievku, povedať, že je výborná, ale nie vtedy keď je presolená.
- ❖ Opýtať sa veľkých detí na ich názor.
- ❖ Uznanelivo sa vyjadriť, keď urobili niečo dobré.
- ❖ Nerozprávať o hlúposti, čo vyviedol sused.
- ❖ Počúvať keď starý otec rozpráva o minulosti.
- ❖ Preukázať nejakú službu človeku, ktorý o nás zle hovoril.
- ❖ Dať niekomu potrebnú čiastku z mimoriadneho zárobku.
- ❖ Povedať svojim o dobrom susedovom čine.
- ❖ Pochváliť ženu, ktorá udržuje svoj dom v poriadku.
- ❖ A tak by sme mohli ísť ďalej, ale to stačí nateraz pre muža.

Rady pre ženu:

- ❖ Usmievať sa aj napriek únave a hluku detí.
- ❖ Zaujímať sa o mužovu prácu.
- ❖ Odpovedať dieťaťu na dvadsiate: prečo?
- ❖ Strpieť kamarátov svojich detí, aj keď sa zdvojnásobil hluk.
- ❖ Pochváliť manžela pred deťmi.
- ❖ Ísť sa pozrieť do záhrady na zeleninu, ktorú vypestoval manžel.
- ❖ Pripraviť deťom prekvapenie.
- ❖ Láskavo privítať svojich rodičov a rodičov svojho manžela.
- ❖ Zapamätať si obľúbené manželove jedlá.
- ❖ Navštíviť nemocnú susedku.
- ❖ Rýchlo zabudnúť na prudké slovo a usmievať sa aj pri únave.

V rodinnej škole

Kapitola 15.

Učme deti lásky, ktorá je nielen dobroprajná, ale i dobročinná.

Ak náš synček alebo dcérka stretne iné diet'a, ktoré má zaujímavejšie hračky, lepšie známky, krajší výzor, zvučnejší hlas, teplejšie a vkusnejšie šaty, nedovoľme mu zosmutniť v takýchto prípadoch.

Napĺňajme ho úctou i obdivom ku všetkému, čo je dobré a krásne, aj keď to nie je naše, a dúfajme...

Diet'a je predsa napodobňujúce...

Osobitným prípadom, kde treba zvlášť dbať na dobroprajnosť, je prípad prvého a druhého súrodenca.

Starší, najmä ak je prvý, navyknutý so samozrejmosťou prijímať všetky matkine a otcove pozornosti, začne po príchode ďalšieho pociťovať, že nie je už natoľko stredobodom domácnosti.

Zvyčajne sa v ňom ozve závisť voči novému členovi rodiny a zároveň aj určitý vzdor voči rodičom.

Rodičia by mali s touto možnosťou počítať a včas zapájať staršieho súrodenca do radostného čakania i privítania, a potom aj do láskavej obsluhy svojho nástupcu na otcových a matkiných kolenách.

Len takto sa dá škodlivý i nebezpečný kainovský komplex predísť alebo odstrániť, ak už k nemu došlo.

Prípad, kde sa náš syn alebo dcéra stretnú s diet'at'om, ktorému chýba určité dobro, a preto trpí, dáva nám príležitosť navykať svoje ratolesti na dobročinnú lásku.

Dobroprajná by v takýchto prípadoch nestačila...

Povzbuďme ich preto, aby sa podelili s hračkami alebo so sladkosťami, ktoré im pri tej príležitosti môžeme múdro podarovať, prípadne i s ich vlastnými peniazmi, ak ide o starších.

Povedali sme s vlastnými... Nie je totiž ťažko darovať cudzie, ak ich dostávame na podobný cieľ. V takýchto situáciách dieťa nenútime, len mu vnukáme. Má pritom zostať vždy slobodné. Vhodné je navykať ho kvôli tomu už od mala na malé finančné vlastníctvo a na spôsob, ako ním správne nakladať; najmä pri stretnutiach s núdznými.

Slovo dobroprajnosť a dobročinnosť majú spoločný základ. Je ním láska, o ktorej však treba povedať, že bojuje dobrom proti zlu všade, kde ho objaví. Robí tak v rodine, na ulici i v škole, či je tým zlom hašterivosť, klamstvo, krádež, násilnosť, podvádzanie, neposlušnosť alebo hlavatosť.

Ako odhaľovať a potierať zlo v ľudoch, ale ľudia pritom šetriť, to treba učiť dieťa už od mala.

Môžu nám pritom poslúžiť rozprávky i filmy, kde sa dá bez výchovného rizika hovoriť o cudzích chybách a nesprávnostiach, nakoľko sa ich dopúšťajú nie skutočné, ale len predstavované osoby.

No prvoradou školou lásky voči dobru a nenávisti voči zlu mali by nám byť biblické deje a životy kresťanských hrdinov.

V nich sa dieťa stretá s takými, ktorí vedeli dobro nielen priatť, ale i konať, nielen darovať, ale i darovať sa a čo je najťažšie, ktorí vedeli zlo nielen potierať, ale i odpúšťať.

No najlepšie bude, ak deti nájdu takýchto hrdinov vo svojich vlastných rodičov.

SPYTOVANIE SVEDOMIA PRE RODINU

Rady pre chlapca:

- ❖ Nešpinit' chodbu, zvlášť keď je práve umytá.
- ❖ Ponúknuť sa zaobstarať niečo pre rodinu.
- ❖ Ísť s otcom do mesta.
- ❖ Nehnevať staršiu sestru.
- ❖ Nezostať sedieť v kresle, keď sa môže pomôcť matke.
- ❖ Pochváliť jedlo.
- ❖ Neodporovať otcovi.
- ❖ Vysvetliť kamarátovi úlohu.
- ❖ Vtiahnuť do hry toho, kto stojí bokom.
- ❖ Počúvať keď kamaráti rozprávajú o svojich športových výkonoch a nechváliť sa vlastnými.
- ❖ Nehádať sa keď druhí majú iné mienky.
- ❖ Dať svoje štúdiá do služby iných.
- ❖ Starat' sa na pracovíšti o radosť.

Rady pre dievča:

- ❖ Mlčky dať do poriadku bratov kabát.
- ❖ Zdôveriť sa matke s nejakým tajomstvom.
- ❖ Zniesť bratovo doberanie.
- ❖ Priniesť otcovi zápalky, keď dostal chuť fajčiť.
- ❖ Prvá vstávať.
- ❖ Učiť celú rodinu piesne.
- ❖ Nezabúdať na narodeniny a na sviatky súrodencov.
- ❖ Dvadsiatehopiatego zákazníka rovnako ochotne obslúžiť ako prvého.
- ❖ Urobiť niekomu potrebnú radosť zo svojho vreckového.

Uviedli sme tieto príklady len preto, aby sme podnietili trochu vašu fantáziu. Je veľa vecí, na ktoré by bolo treba

myslieť, ale aj preto, aby sme ukázali, čo sa povedalo o láske, totiž, že je vynachádzavá, tvorčia sila.

Nebojme sa, že vymyslíme niečo, čo by mohlo pôsobiť komicky. Treba myslieť na všetky maličkosti, veď práve z nich pozostáva šťastie našich všedných dní.

Žijú ešte skvosty

Svet je dnes plný hlučných vecí.

Všetko sa náhli okolo.

Problémy ľudia majú všetci,

strácaš sa medzi nimi kdesi,

akoby teba vôbec nebolo.

Svet je dnes plný britkej nenávisti.

Sebectvo olúpilo srdcia ľudí.

Sebectva vlny strhli bratstva mosty,

každý len cudzie chyby vidí, súdi.

A predsa žijú ešte skvosty!

I keď je ten svet taký rozbúraný.

Príkladom jagajú sa, žiaria od radosti

a neochvejne boria diabla steny.

Ich svetlo pravé všade preniká.

V zlom svete veľa dobrých duší je.

A platia pre nich slová básnika:

„...diamant v hrude nezhnije.“